

Naučná stezka Oborou Hvězda, informační tabule č.1 - HISTORIE OBORY

([The History of the Game-Preserve](#) - information in English)

Území dnešní obory Hvězda k sobě přitahuje pozornost od prehistorické doby. Území obory tvořilo svah a plošinu nad původním osídlením okolo Litovického potoka. Vykopávky v okolí probíhaly od konce 19. stol., zatím poslední se uskutečnily v r. 2004 za spodní zdi obory a ukázaly, že jsou zde nejbohatší nálezy z doby halštatské. Převládají zde nálezy nádob s lineární keramikou, byla odkryta i řada půdorysů staveb a hrobů.

Na místě předpokládaného pohanského obětiště nad Litovickým potokem vznikla nejdříve na hraně svahu nevelká tvrz. První písemnou zmínkou o tomto území je darovací listina Boleslava II. zvaného Pobožný z roku 993, kterou byl lesem zvaný Malejov spolu s dvorem Hluboc (dnešní Liboc, pojmenováno je vzhledem k poloze pod Bílou horou) a okolními pozemky obdařen tehdy nově založený benediktinský klášter břevnovský. Ten byl posvěcen sv. Vojtěchem (Slavníkovcem) 14. ledna 993. Na místě původního kostela z let 984–988 byla, jak se dozvídáme z listiny z 8. října 1045, založena trojlodní bazilika s kryptou pod západním chórem objevenou při vykopávkách.

V historických údajích je vzpomínána svatomarkétská pouť 13. července 1262, kdy bylo konáno prosebné procesí za déšť s ostatky sv. Markéty do břevnovského kláštera. Když došli poutníci do chrámu, skutečně se spustil déšť. Událost pak byla každoročně oslavována poutí s dopolední bohoslužbou v břevnovském chrámu, odpoledne pak slavností v blízkém lese Malejově, jehož součástí bylo území dnešní obory Hvězda. Sv. Markéta je světicí z raných dob křesťanství.

V husitských válkách byl majetek břevnovského kláštera, jehož součástí bylo i dnešní území obory Hvězda, zabaven Pražany, kterým vlastnictví potvrdil i Zikmund Lucemburský, Jiří Poděbradský i Vladislav II. Jagellonský. Teprve v roce 1492 břevnovský klášter vykupuje svůj bývalý majetek od Pražanů a s nimi i dvůr a pozemky v Liboci včetně lesa Malejova. Začátkem 30. let 16. stol. zakládá Ferdinand I. Habsburský, který byl od roku 1526 českým králem, v prostoru lesa Malejova Novou oboru. K Nové oboře vedlo v té době z Prahy dubové stromořadí, míjející břevnovský klášter. Obora byla ohrazena dřevěným plotem. Od roku 1541 se začíná postupně nahrazovat původní dřevěný plot kamennou zdí. V roce 1547 se stává místodržícím v českém království Ferdinand Tyrolský, druhorozený syn Ferdinanda I. a Anny Jagellonské. V roce 1548 získává od libockého záduší další pozemky v údolí Litovického potoka, které připojuje k oboře a zřizuje na nich louku a rybník. V červnu roku 1555 pokládá ve zdejší Nové oboře základní kámen letohrádku. Zároveň se stavbou loveckého zámku se pod ním začíná budovat okrasná zahrada, která nikdy nebyla dokončena. Staví se zde míčovna na způsob jedenácti arkádami otevřené salla terreny, sloužící později za stáje pro koně, v jihozápadním nároží pak je studna, poblíž zámku byla osazena voliéra, v terénní depresi po těžbě kamene u letohrádku se staví samostatný objekt kuchyně a budovy pro služebnictvo. Později byl objekt hájovnou čp. 86.

V roce 1557 pak dal Ferdinand Tyrolský kopat základy a dále stavět oborní zeď svými dvořany, jak uvádí ve svých pamětech Pavel z Korkyně, jeden z nich. V roce 1558 je vzpomínána první dvorská slavnost ve Hvězdě, v roce 1563 byla obora svědkem korunovačních slavností Maxmiliána II. (1527-1576), který se ujal vlády po otcově smrti. V roce 1563 patrně končí dostavba oborní zdi. Obora měla zpočátku pouze Libockou bránu, která ji spojovala s Pražským hradem. Později roku 1574, kdy dochází k bourání části ohradní zdi Ulricem Avostalisem, byla proražena i brána proti Bílé hoře. Nejmladší je brána Břevnovská, též Svatomarkétská, která byla až v roce 1723 postavena dvorním stavitelem Jakubem Canavale. V roce 1563 byly v oboře pořádány hony, hostiny, politická a diplomatická jednání se zástupci evropských, především německých zemí.

Vedle slavných období Hvězdy, kdy se zde konaly slavnosti, jednání a hony byla i období, kdy zde tábořilo vojsko, obora byla ničena kácením stromů a devastací staveb. V květnu 1608 v oboře tábořilo císařské vojsko z Moravy a Slezska povoláné Rudolfem II., které zde formoval Tilly proti Matyášovi, jenž táhl z Moravy na Prahu. V roce 1611 byla vydrancována pasovskými vojsky. Dne 8. listopadu 1620 byla Hvězda přímým dějištěm bitvy na Bílé hoře. V roce 1639 Švédové pod vedením generála Bannera odtud marně obléhali Prahu. Tábořili i v oboře. Obora se ocitla pod palbou děl bránících se císařskými vojsky. V roce 1648 Švédové pod vedením generála Königsmarka dobývali Prahu. Hvězda byla zničena, tentokrát nejhůře v její dosavadní historii. Byla stržena a odvezena i měděná střecha letohrádku, lup byl odvážen Švédy z Prahy na vorech. Obležení ukončil 24. října 1648 vestfálský mír, Švédové však zůstávají v oboře i po vyhlášení míru a kácení stromy nejen v oboře, ale i v okolí.

V roce 1740 bavorský král Albrecht táhne od Zbraslavi na Prahu a usazuje se ve Hvězdě. Byl tu jen jeden den, ale všechna zvěř byla postřílena a obora zničena.

V roce 1741 v oboře tábořila spojená francouzská vojska. Po dobytí Prahy se bavorský kurfiřt Karel nechal korunovat českým králem. Obora byla zničena, mnoho stromů vymýceno. V roce 1742 pak byla obora zdevastována francouzským a bavorským vojskem. Velké části obory byly odlesněny, jen ve dvou alejích bylo odstraněno 2700 stromů. To, co ponechali v oboře Francouzi, dali pro

obyvatelstvo měst pražských se svolením komory zpracovat a odvézt pražští primátoři se staroměstským primátorem Šaškem v čele. Následně proběhly i nové výsadby stromů. U Libocké brány se vysazují jírovce. Byla vykácena i stará dubová alej od Pražské brány k Vypichu a ku Praze. V roce 1757 se zde nacházel hlavní stan pruského krále Fridricha II. Velikého při obléhání Prahy. Hvězda byla svědkem krvavé bitvy při stahování pruských vojsk z Prahy po porážce u Kolína (18. června). Stromy v oboře byly téměř vykáceny, Prusové zde káceli stromy po šest týdnů. Na rozkaz císaře Josefa II., který r. 1779 oboru navštívil, připadl letohrádek rakouskému vojenskému eráru a byl proměněn v prachárnu. Vzhledem k novým bezpečnostním pásům kolem prachárny proběhlo v okolí letohrádku opětovné kácení stromů do vzdálenosti 60 kroků od něj, aby při bouřích neohrozil výbuch skladiště. Z této důvodu nesměl dozorce obory (Anseher) dosazovaný nejvyšším lovčím a ne již stavebním úřadem ve Hvězdě střílet drobnou zvěř. Po první světové válce obora Hvězda přešla do správy Pražského hradu. V září 1938 byla obora uzavřena pro veřejnost, při mobilizaci se zde ubytoval vojenský telegrafní prapor, který zde také konal cvičení. Poté zde byl svod koní z celých Čech, trvající 3 dny. Tábořením vojska i koní byly poničeny zvláště trávníky. V letech druhé světové války byla obora poškozena výstavbou vojenských krytů pro 2000 příslušníků oddílů SS, u Libocké brány se nacházela několik měsíců oprava vojenských vozidel v 30m dlouhé přízemní budově. Němci byli ubytováni načas také v letohrádku. Vozidla byla zkoušena v lipové aleji, čímž byla poškozována cesta i blízké porosty. Po odjezdu Němců 5. 5. 1945 převzala objekt revoluční garda. V téže roce zde několik týdnů tábořila sovětská armáda s několika tisíci koní a velkým počtem hovězího dobytka, určeného pro její zásobování. Tuto armádu vystřídala motorizovaná divize československého vojska z anglické armády, která zaplnila všechny cesty vozy a značnou část lesních porostů stany. Samotný letohrádek obsadil vozatajský oddíl generála Svobody, který přišel do Prahy se sovětským vojskem, u letohrádku si zřídili polní kuchyni. Provizorní stáje pro koně se nacházely ve sklepě letohrádku.

Po válce bylo nutné zajistit úklid v oboře po tábořících vojskách, úpravy poškozených trávníků, cest, porostů, odklizení odpadků a hnoje. Proběhla úprava prostoru u Pražské brány, podél středního prospektu zřízena na části pod porostem cesta ve stínu stromů, brigádnicky byly upravovány cesty i v jiných částech obory. Už v roce 1946 se zde konala lesní slavnost k týdnu propagace veřejného významu lesů. V letohrádku Hvězda bylo 2. září 1951 ke 100. výročí narození spisovatele Aloise Jiráska založeno jeho muzeum, později zde bylo zřízeno i muzeum Mikoláše Alše. Obě expozice zde byly do doby rekonstrukce letohrádku v 90. letech 20. stol.

V roce 1955 bylo podle hradního architekta prof. Pavla Janáka rekonstruováno giardinetto před královským letohrádkem.

Při budování vojenského tábora na Vypichu před spartakiádou v r. 1960 byl objeven hromadný hrob vojáků padlých na Bílé Hoře. Areál bojiště, letohrádek a obora byly 30. března 1962 vládou vyhlášeny za národní kulturní památku.

V roce 1974 proběhlo odhalení a restaurování 28 nástěnných maleb v interiéru letohrádku. (Velmi cenná je nástěnná malba v patře ze 17. stol. zachycující barokní krov letohrádku.)

Po dílčích opravách a restaurování bylo přikročeno k rozsáhlejší stavební opravě letohrádku, které trvaly po etapách až do roku 2000. V letech 1986–1992 byla provedena výměna střešní krytiny, prejzy nahradila měď. Také proběhla výměna oken s okenicemi a rekonstruován byl i obvodový plášť. Dnes je letohrádek ve správě Památníku národního písemnictví. Je v něm umístěna trvalá expozice o historii letohrádku s dobovými předměty a pravidelně se zde konají výstavy. V posledních desetiletích probíhá také oprava obvodové zdi obory s částečným použitím původního materiálu. V rámci oprav byla rekonstruována i bývalá zahrada oborníka a dům oborníka u Libocké brány.

Autoři textů a zdroje informací pro naučnou stezku:

- Mgr. Ladislav Valtr.,; Ing. Petr Skála SOPK ČR;
- Muzeum hl. m. Prahy - obrazové dokumenty;
- Pražské zahrady a parky: B. Pacáková - Hošťálková;
- Plán péče o přírodní památku Obora Hvězda: RNDr. Daniel Hřčka a kol. 2012;
- Seják, Pokorný 2009: Voda a peněžní hodnocení biotopů a služeb ekosystémů.; Vodní hospodářství;
- Studie historického vývoje Obory Hvězda: Ing. Petr Skála;
- dokumenty archivu Odboru ochrany prostředí Magistrátu hl. m. Prahy.; Wikipedie.;
- OCP MHMP - oddělení péče o zeleň.

Naučná stezka "Oborou Hvězda":

- [Přírodní památka Obora Hvězda](#)
- [informační tabule u vstupu do letohrádku Hvězda](#)